

# Ferenczfi János

## Hazudok

„Kezdetben voltak a betűk, és én így szóltam: »úr ír«.”\*

De ma nem írtam.

Apa kifakadt:

– Ne ugass már!

Hajnalra járhatott az idő. Legalábbis, a horgolt függöny mintái között mint-ha a pitymallat derengése látszott volna a meggyfa ágai között.

– Megver az Isten, ha így beszélsz a fiaddal, amikor nagybeteg! – korholta anyám. Mondott még mást is, aztán apám szó nélkül átment a másik szobába. Oda, ahol új volt a szőnyeg, és minden sokkal jobb, mint amit használtunk, mert azt a vendégeknek tartottuk fenn.

A hideg citromos limonádé jólesett. A mellkasomra tett, állott vízbe mártott törölköző nem. Mint az áram, úgy ütött meg a törölköző hidege. Dideregtem. Aztán a törölköző langyosodni kezdett, pára szállt fel belőle, és lassan elnyugodtam.

Délelőttre járt, amikor kiszaladtam az udvarra. Tökéletes nyári délelőtt volt. A hajnal hűvöse még ott volt a fűszá-lakon pihenő harmatcseppekben, de a tyúkok már a port kapirgálták kárálva.

Az öreg biciklin nem volt lámpa. Az első fékből elveszett a gumi. A hátsó

kerékben nyolcas tekergett, minden fordulatnál hozzáért a fém sárhányóhoz, ami előbb surrogó hangot adott, majd fémesen kattanva tért vissza a helyére. Férfivázás bicikli volt, én meg alacsony, vékony kisfiú. Hát a váz alatt fél lábbal átbújva, a pedálon állva hajtottam a cangát. Én balra dőltem, a bicaj jobbra, így gurultunk a földúton a legelő felé. Mert a kövesútra még nem hajthattam ki. Majd, ha tizenkettő leszek.

A legelőt piros-fehér csíkos szalaggal vették körbe. Betonvasak voltak leszúrva pár méterenként, és azok között húzták ki a nejlonszalagot, amit egyre inkább megnyújtott a szél. Nagy, öblös ívekben lebegett a vasak között, hívogatón, mint a vándorcirkuszok színes zászlói.

A szalagon belül két traktor állt. Az egyik után benzines lajtos kocsi volt akasztva, a másik mögött meg egy pótkocsin szögletes, piszkos műanyag-tartály, rozsdás fémrácsokból csinált keretben.

A traktorok mögött pedig ott pihent a repülőgép. Nagy volt, sárga és titokzatos.

Három férfi üldögélt a lajtos kocsi árnyékában, zöld fémasztal mellett, amit talán a kocsmából hoztak, és reggeliztek. Átbújtam a szalagon.

– Hé, öcsi! Ide nem szabad bejönni!

– Ne tessék haragudni, csak a repülőgépet szeretném megnézni.

– Nem cirkusz ez, te csibész! Ha megengednénk, a falu összes vásott

---

\* A cím, valamint a kezdő és záró mondat Karinthy Frigyes *Tanár úr, kérem!* című művéből vett idézet.

kölyke itt zsbongna! – mondta az a bácsi, akit ismertem; traktoros volt.

– Hagyd el, Jóska! Csak nem árt-hat nekünk egy kis kíváncsi tökmag – mondta az idegen bácsi, aki városi ruhában volt. – Aztán, mondd csak, öcsi, olvasni tudsz-e?

– Tudok hát! – vágtam rá.

– Na, akkor mondd meg nekem, mi van a gépre írva?

– A függőleges vezérsík előtt?

– Hogy mit nem mondasz? Honnan tudod te, hogy hogy hívják a gépnek azt a részét?

– Mert szeretek olvasni, meg a repülőket is szeretem.

– Hát akkor mi van oda írva?

– HA-MEO – betűztem.

– Úgy van! Sokat tudsz a repülőkről?

– Olvastam róluk.

– Na, gyere, akkor járjuk körbe! Mutasd meg a részeit!

– Jó!

– Jó? Hát neked csak ennyi? Melyik falubeli kölyökkel barátkozik pilóta?

– Akkor: nagyon jó!

– Na, gyere, te nagyon jó! Mi ez itt?

– Ez a légcsavar, amit egy nagy csilagmotor hajt.

– Hát milyen az a csilagmotor?

– Olyan, hogy a főtengely körül csilag alakban vannak elrendezve a motor részei.

– Jól van. Hát az ott mi?

– Ezek a gép fő szárnyai. Ez egy kétfedeles gép. Elöl, egymás alatt két szárnya is van.

– És mik ezek itt a szárnyon?

– Ezek? Hát, amik belül vannak, azok a fékszárnyak. Kívül meg a csűrők. A fékszárnyakat fel-, és leszálláskor használják, a csűrőket meg kanyarban, mert meg kell vele dőlni, mint a biciklivel.

– És hátul?

– Azok a magassági kormányok.

– Úgyes vagy. Hát itt, a pilótafülke mellett, mik ezek a csövek?

– A nevükre nem emlékszem, de azt tudom, hogy ezek mérik a magasságot meg a sebességet.

– Úgy van. Az a nevük, hogy „pitócső”. Úgy írják: Pitot.

– Géza! Jön az Elnök! – szólt oda a másik traktoros.

– Na, kisöreg, befelé a gépbe! Lapulj meg, ne nyúlj semmihez, mert mind kikapunk, ha az Elnök itt talál!

– Jó reggelt, Elnök elvtárs!

– Jó reggelt, Géza elvtárs! Mit gondolsz, vége ma a kukoricással?

– Az ég tiszta, a szél gyenge. Ha ki-tart délutánig is, akkor megleszünk.

– Hogy az Isten úgy segítse meg magát, ahogy maga segít minket! – kárált egy cigányasszony a közelből, és egyre közelebből jött a hangja. – Hát hogy vessek vályogot? Hogy csináljak hajlékot az árva purdéknak?

– Megmondtam, Maris – harsant rá az Elnök –, hogy a régi kovácsházról leszedhetik a zsuppot, az jó lesz töreknek. Többet nem segíthetek.

– De hát tudja aztat a tekintetes Elnök elvtárs, hogy nincs emberem, aki felmenne a szalmát leszedni. Az én szegény Boldizsáromra a maguk kombájnya dült rá. Hát hogy nem sajnálja meg az árvákat?

– Most már aztán eltakarodjál, Maris! Mit tehetek én arról a balesetről? Nem is tudom, melyik volt részegebb, a maga Boldizsárja vagy a kombájnos. Ez a temetőben, az a börtönben. Eléggé meghurcoltak mindannyiunkat! Ott a szalma, oldjad meg!

– Elnök elvtárs! Ha ennek az asszonynak megfelel, vasárnap segíthetek – mondta a pilóta bácsi.

– Na, azt már nem! Nem érdemli meg! Aztán, ne kvaterkázzunk itt! Neked az a dolgod, hogy felszállj és repülj, neki meg az, hogy eltakarodjon. Nem látod, hogy ez lezárt terület? Tilos volt idejönnöd, Maris!

A pilóta morogva ugrott be a gépbe. Az öreg szerkezet megremegett, ahogy dübörögni kezdett a nagy csillagmotor. A gép döcögve gurult. A rázkódás, a döcögés egyre ijesztőbb lett, aztán elsimult.

– Pilóta bácsi! Most már előbújhatok?

– A kurva szentségit! Hát rólad meg el is feledkeztem! Hogy lehet ilyen szívtelen az az ember?

– Én azt nem tudom.

– Na, gyere, ülj ide mellém! Még megütöd magad, ha nem vagy bekötve!

– Azzal átnyúlt a jobboldali székhez, és jó szorosra húzta rajtam az öveket.

– Szép idefent?

– Nagyon! Én is pilóta akarok lenni!

– Tudod milyen gép ez?

– Azt nem tudom.

– Ez egy AN–2-es. Egy Moszkító. Egy húséges igásló.

– Nagyon szép gép.

– Na, de beszéljünk fontosabb dologról. Innen fentről meg tudod mutatni, hogy hol lakik az az asszony?

– Aha.

– És azt, hogy hol van a régi kovács háza?

– Azt is!

– Na, akkor mutasd! Repüljünk el fölöttük!

A pilóta jól megnézte mind a két házat, aztán úgy repült rá a kovács rogyadozó házára, hogy a légcsvár mind felfújta róla a zsúpot. Azután kétszer átrepült a kavargó szalmán, de úgy, hogy a propeller azt törekké aprította. Utána hátramenetben közelítette az iskolaudvar felett kavargó töreket, és mind befújta azt a Maris udvarába. Aztán elhúzta az ablakot, és vidáman le is kiáltott:

– Itt van a törek, Maris! Vetheted most már a vályogot!

Nagyokat neveltünk, és az olajzöld kukorica felett repkedtünk egész nap az aranyló napsütésben.

Mikor felébredtem, a szél gyengén lebegtette anyám öreg, horgolt függönyét. A nap sütött. Éhes voltam.

– Mit álmódtál, fiam?

– Csudaszépet!

– Hát aztán mi volt az a csudaszép?

– Egy Moszkító!

– Egy moszkító?

– Igen, egy csudaszép!

– Elmeséled?

Így lettem íróvá.



*Bocskai István lovas szobra – részlet*